

Oude Testament. O, dat is paragraaf nummer één der Pneumatische Iatriek: de hoogste Medicijn-meester, die het alles uit den Christus, onzen Pastor, neemt, laat voor het ongelof zich van den Eschatologischen Kwakzalver niet zó onderscheiden, dat het onderscheid bewijsbaar is. De vinger Gods is er — maar alleen het geloof kan zijn afdrucken „nemen“ en „rubriceren“. De vinger Gods, nog eens, hij is er en schrijft en schrijft — een boek der geschiedenis, en een boek des Evangelies, en een boek der nieuwe Geheerzaamheid en een boek der natuur zelfs, want Hij luidt het einde aller dingen in. Maar Hij schrijft ook in de consciëntie. Juist in de consciëntie. En die consciëntie heeft een dubbele taak: zij is een BOEK (als alle andere geschapen of herschapen grootheid) doch is tevens lezeres van alle boeken.

Nu moet die lezeres terug naar 't Boek, dat vóór dien reeds geschreven was in de boeken der Goddelijke Schriftuur. Zóó moet ze den vinger Gods verifiëren, inzoverre Hij schreef en wees en aanwees, buiten en ook binnen haar. Zóó diep daalt de Geest nu tot ons neder, dat Hij zelfs zijn eigen aanwezigheid in en buiten de Schriften laat bewijzen met de Schriften en niet met zijn apparaat „in zichzelf“.

Het is het feest van den Geest vandaag. Maar dat is alleen door het Woord Gods te bewijzen. Is hier de vinger Gods? Ja, roept er meer dan één. Hier is de vinger Gods, naar uitwijzen van den Geest. Ja, evenwel, zegt de Geest in 't Woord: hier is de vinger Gods — maar dan alleen naar uitwijzen van het heilige evangelie — hetwelk God zelf eerst in het Paradijs geopenbaard, en daarna door de heilige Patriarchen en Profeten heeft laten verkondigen, en door de offeranden en andere plechtigheden der wet laten vóórbeelden, en ten laatste door zijnen eeniggeboren Zoon vervuld.

K. S.

¹⁾ Vgl. J. C. Wolff, *Curac Phil. et Crit.*, ed. sec., Hamburg, 1733, I, 657 (Suiceri, *Thes.* I, 820, Obs. S. inl., 273, Petavius, I op., 231).

²⁾ R. v. Berchorii, *Repertorium* t. III, s. v. *Digitus*, 66, b; 67, a, b.

³⁾ B. v. Brigellius, *Xenia et Sermones Problematicae cum Paradoxis et Baculo*, Moguntiae, 1647, I, 15, sqq.

⁴⁾ Vgl. D. Thomae Aquinatis *Enarrationes* (Catena Aurea), Antverpiae, 1578, 999.

⁵⁾ *ibidem*.

⁶⁾ *ibidem*.

⁷⁾ *Tractatus de Sp. S.*, Irenopoli 1656, in *Bibl. Fr. Pol.*, III, a. w. 467, a.

⁸⁾ Joa. Crellij, *Verhandelinge v. d. H. Geest*, 1664, bl. 81.

⁹⁾ *The Works of John Owen*, London & Edinburgh, III, 1852, p. 97: *Eene verhandeling aangaande den H. Geest*, vert. d. Simon Commencq, Leiden 1893, bl. 90.

¹⁰⁾ T. 4 lib. de essentia Divinit., aangehaald in: S. Aurelii Augustini *Milleloquium Veritas*, Parisiis, 1645, 3, 4, a.

¹¹⁾ Zoo b. v. bij de reformatoren en hun aangeving: *lex naturae*, *foedus naturae*, etc. Ook de mystiek: *Andreas*, *Danahauer*, etc., vgl. Dittich, *Gesch. Ethik*, IV, 368, 388.

¹²⁾ Men wage zich hier niet aan wellustige parallelen.

UIT DE SCHRIFT

DE KATASTROFALE IDIOTEN- OF LEEKEN-PROFETIE.

En het zal zijn in de laatste dagen, zegt God, en Ik zal uitstorten van mijnen Geest op alle vleesch, en uwe zonen en uwe dochters zullen profeteeren, en uwe jongelingen zullen gezichten zien en uwe ouden zullen droomen droomen en ook op mijne dienstknechten en op mijne dienstmaagden zal Ik in die dagen van mijnen Geest uitstorten en zij zullen profeteeren.

Hand 2: 17, 18.

Petrus' Pinksterpreek luidt niet minder dan den laatsten dag in.

En zij doet dit terecht.

Altijd heeft God bij het begin eener nieuwe periode gewezen naar haar vervolg en einde.

Als 't pad der vernedering voor Jezus Christus wordt opengesteld, dan klinkt het: deze zal groot zijn..... en God de Heere zal hem den troon zijns vaders Davids geven..... en zijns koninkrijks zal geen einde zijn (Luc. 1: 32, 33).

Als de opstanding nog maar nauwelijks geschied is, spreekt de Opgeestane: ik ben nog niet opgevaren, maar ik ben toch al bezig. (Joh. 20: 17).

Als de hemelvaart geschied is, spreekt de engelstem: deze Jezus, die van u opgenomen is, zal alzoo komen, gelijkervijls gij hem naar den hemel hebt zien heenvaren (Hand. 1: 11).

En als de Pinkstergeest de nieuwe aera heeft ingeleid, en de tonen van de ouverture van die nieuwe

aera nog maar nauwelijks weggestorven zijn, dan neemt Petrus het woord, en zegt: het is de eerste dag der nieuwe bedeeeling! maar dat beteekent: het is de laatste dag. Want dit is nu wat Joël heeft geprofeteerd toen hij den dag der dagen kwam verkondigen. Het is de laatste ure: de einden der eeuwen zijn op ons gekomen.

Weinu, die laatste dag brengt katastrofes over de wereld. Wonderen in den hemel. Teekenen op de aarde. Bloed. Vuur. Rook. Zonsverduistering, niet meer partiëel, doch algeheel. En, — overal te zien, of, beter: nergens voorbij te zien. Maanlicht, dat voor eeuwig wordt gedooft, want de maan wordt bloed.

De reeks is nu al lang genoeg.

Maar één figuur moet óók nog bij de katastrofes worden opgemerkt: de leeken gaan in actie komen. Heeft God den tempelvoorhang stuk gesneden? Dan komt de leekenstoet vrijmoedig in beweging: hij verbreekt het clericale cordon, en de leekencolonne marcheert den tempel binnen en kent geen bordjes meer, waarop „verboden toegang“ staat. Ja, waar hij ook heen trekt, deze ruige stoet, daar wordt de plaats, waar op hij staat, tot heilig land verklaard, en niemand heeft de schoenen meer te trekken van de voeten: hij brengt zijn eigen tempel mee, want hij is zelf Gods versche en levende tempel. Zij profeteert, deze colonne van boeren, burgers en buitenlui: zonen en dochteren profeteeren, de laatsten ook, de eersten allemaal. Grijsaards gaan zingend over den weg, en celebrieren: 't emeritaat is afgeschafte, dewijl zij allen jong zijn, groen en frisch. Ook slaven en slavinnen mogen meedoen, en geen Michal staat terzij te kniezen over het al te schamele personeel van Gods invasie-dag.

Dit zal niet minder dan een catastrofe zijn? 't Was een vaste ordinantie, dat de zon haar schijnsel gaf bij dag, en de maan des nachts; dat priesters met emeritaat gingen, en dat boeren gingen rentenieren, deze „Idioten“¹⁾, (d. i. deze ambtelooze burgers). En de jongelingen, die nog leeren wilden, moesten wachten tot ze dertig jaren oud waren; en de rest had nimmer iets te doen met tempelbesognes, afgezien van de tempelbelasting en het tempelbezoek van bloote toeschouwers. En van het slavengevoel repte niemand: dat stond gedurende vele eeuwen geheel en al buiten de zaken van de tempellurgie. Zóó was de ordinantie, 's lands wijs, 's lands eer: kerk-wijs kerk-er. Idioten hebben niets in de clericale melk te brokkelen.

Maar op den dag van Pinksteren is dit alles radicaal verdwenen. De leeken trekken op: de idioten krijgen hun investituur; ze krijgen een intronisatie, zonder eenig ceremonieel nog wel. 't Is om te schreien voor een zoon van Levi. Ze verdringen zoomaar de priesters van den aristocratischen éénlingen-stand, en worden nu allemaal tot priesters en allemaal tot koningen, en allemaal tot profeten uitgeroepen. Het is in kerk-verband hetzelfde als een plotselinge invasie van communisten in een feodale gemeenschap van eeuwenoude structuur zou zijn in staats-verband.

Joël had dit voorzien. Hij had het moeten beleven, dat de tempel gedwongen was geweest, zijn werk te staken. Een sprinkhanenleger — bode van Gods eigen oordeelsgeweld — had de velden kaalgevreten, en de grootste pijn was daarbij deze geweest, dat de tempel niet meer offeren kon (1: 9, 13; vgl. 2: 14). Er was geen spijsoffer meer te brengen geweest. Een ledig altaar — dat is óók een catastrofe. Vooral als God zelf het is, die aan de spits van dit verdelgend sprinkhanenleger optrekt. (2: 11). God zelf neemt dus de tempel-ingrediënten weg: Hij gaat Israël nog dieper hōnen, dan Hij Kain eens beschaamde: Kain's offer rookte nog wel, maar 't werd niet aangenomen. Hier is 't nog erger: het offer krijgt niet eens een klins meer: God plundert zelf het altaar; neen, nog erger: Hij snijdt de toegangswegen naar het altaar af. Precies hetzelfde heeft op Goeden Vrijdag Israël beleefd, toen de God van Israël het tempelgordijn aan flarden trok: dat was toen óók een stil-leggen van den tempel-ritus geweest, een niet meer gediend willen wezen van de afwerking van het dagelijksch tempelprogramma. Geen afsnijden slechts der toewegen van het altaar, doch een opbreken van die wegen. Of, wat voor een priester van Levi's ordening nóg erger is: een openstellen van die toegangswegen voor Jan en alleman, voor boeren, burgers en buitenlui, voor idioten en voor leekengebroed.

Maar als dan de priesters klagen en kreunen: nu is alles voorbij, de gemeene lieden, het kanalfje, het rapalje, overstróómt de wegen van den clerus, dan roept God: wát kanalfje? Ze zingen hier in God verblijd van 's Heeren wegen. En ze profeteeren, en Ik geef hun daartoe droomen en visioenen; Ik maak ze allemaal tot mijn liturgen en mijn geestelijke practizijns: en hetgeen Ik heilig maakte dat zult gij niet gemeen maken — hebt gij het goed gehoord?

Zoo vult de leekenstoet der idioten de wegen, die de avondzon der ondergaande wereld reeds

kwam beschijnen. Hun apparitie is katastrofaal, inzoverre zij de orde van den ouden dag verbreeken komt.

Maar ze is meteen opbouw voor den jongsten dag; want straks zullen de hoeren en tollenaars voorgaan; en zij, aan wie het meest vergeven worden moest, ook cultisch gesproken. En een geheiligd volk, een koninkrijk priesterdom wordt binnengeleid in de stad der groote koren, den universeelen tempel-zonder-koor, omdat hij overal vervuld is van de geluiden, en omdat hij deunt van de stemmen, die gedragen zijn van de ongebroken possessie van den Geest van God.

Dus nu aan 't werk, gij, die eertijds leek genaamd werd, maar die nu priester en profeet geheeten zijt vanwege uwen God! Nu aan den slag! Verschuilt u niet meer achter hooge heeren — God kent dit vreemde artikel in zijn pinksterkerk niet meer. En niet meer eigen verantwoordelijkheid afschuiven op synodes, die zelf zich aanstellen als een opperkerkeraad — een óók al onbekende figuur in den nieuwen dag der vrijgemaakte kerk. Maar zelf u vrijmaken van de hiërarchie, die de verzenen tegen de prikkels van Gods pinksterwagen slaat, achteruit trappende. De catastrofe van den pinksterdag is ordelijk, want zij breekt stuk, hetgeen God zelf reeds stuk sloeg, en zij bouwt naar zijn verheven stijl. Wie heden nog een leek wil zijn, die gaat katastrofaal tegen de pinksterkastrofe in; zijn katastrofe is niet bouwend, doch verbrekend; zij slaat, maar nu opnieuw met leeken-voeten, de verzenen tegen de prikkels van den pinksterwagen Gods, die echter de wagen is van 't heil, ons aangebracht; de wagen van het nieuwe Israël met zijn ruiters van lage kom-af, doch geboren uit het zaad der wedergeboorte, hetwelk is: Gods Woord.

K. S.

¹⁾ „Idioten“ is een bijbelsch woord (Grieksch N. T.); het woord beteekent: ongeletterd, privaat, ambtelooz burger: Hand. 4: 13, 2 Cor. 11: 6, 1 Cor. 14: 16, 23.

KERKELUK LEVEN

INDRUKKEN VAN DE SYNODE, VI.

Emeritaatsgelden.

In de wandelgangen der synode komt „art. 13“ (de emeriteering) nog al eens ter sprake. Er zal beaist moeten worden inzoverre als bepaalde meeningen hier tegenover elkander staan. Uit de kerken waren onderscheiden denkbeelden aan de hand gedaan. De commissie van advies blijkt al een standpunt in te nemen. Onzen lezer zal haar meening interesseeren. Wij vertellen er iets van.

Voorop stelde zij, dat het niet juist zou zijn, uit te gaan van de gedachte, alsof een Gen. Synode een regeling maakt en oplegt. De Commissie ziet de taak eener Gen. Synode eenigszins anders. Naar haar meening kan inzake de invoering van Art. 13 K.O. de Synode wel in haar advies een regeling aan de hand doen, maar de Kerken zijn daaraan niet gebonden.

Wel hebben de Kerken naar haar accoord van samenleving, op elkaar toe te zien, dat de verzorging van Emeriti predikanten, weduwen en weezen geschiedt naar Art. 13 K.O.

Daarom acht de commissie ook geen noodzaak aanwezig, de behandeling van deze materie uit te stellen. Temeer niet omdat aan de Geref. Kerken in de adviezen van 1905 en 1923 een regeling is aanbevolen. Die Kerken hebben zich wel vrijgemaakt van de zondige besluiten der laatste Synoden, maar zijn daardoor geen nieuwe Kerken geworden, zonder historie, maar zij blijven gebonden aan de besluiten, adviezen en regelingen, totdat zij door de Kerken in Synodale vergadering zijn terzijde gesteld of veranderd.

Vervolgens wijst de rapporterende commissie er op, dat het noodig is, positie te nemen tegen die gedachtengang, waarbij de predikanten dreigen gezien te worden, als ambtenaren, die op zekeren dag een pensioen gaan genieten.

Beide, zoowel de gedachte van „ambtenaren“, alsook de gedachte van „pensioen“, zijn door de rapporteurs met kracht bestreden. Alle nadruk dient gelegd te worden en op het recht van den Dienaar tot levensonderhoud, en op den plicht der Kerk.

De commissie spreekt dat daarom zoo nadrukkelijk uit, omdat in het rapport Zuid-Holland, te dezzer zake verschenen, en gepubliceerd, geoordeeld wordt, dat het woord noodduft in Art. 13 inhoudt, dat niet onder alle omstandigheden en in alle gevallen recht op uitkeering van emeritaatsgeld bestaat.

„Noodduft“ toch beteekent volgens het Zuid-Hollandsche stuk „behoefte“, en deze is er niet altijd en is ook in alle gevallen niet even groot, en

daarom belatie van egedachtengmiddelen rzen, is er deze ziensv

Dezen gHet woord uit het behlevensondH. Bouwmhet rappor

Reeds dde commissriti nietten behouden eerlijk toe ken verzor burg: „zoo gen, dat l worde, dan bequamehij

Afgezien wordt te „goederen“, te bezorge en bequam

Het woo-meening dArt. 11 K voor diens

Emeritaas eenvoudig alles, wat van toepas

De H. S het Evange heel den d behoort hij heel den d

Het Zuidvoerd, volv moeten kos eigen midd

op tracteme geling het de vraag o maar of he

Hiermee v dienaar ver vermogen emeritus

doet. Hieru eenigen die rende Kerk bedient, zu

te worden, de berekeni losgemaakt niet meega

waarin te l bepaald wo noodduft c dit rapport

ling is. Imm houd te ge

Het ver-missie zich tractement het gemidd door de em

Uitgaand het verleden missie toec komt tot d

Rege K.O. as Utrech d o o r G r o m

De Gener te bevelen, des Woords voor het t maar ook dien aanzie in het volge

en in ver tractement toevoegen: en weezeng werp, dat de laatstelijk e aan de Kerk

voorts ve die tot gun zijn, niet zul gen, waarto mogende K

palen; 2e. dat s worden bezi

katastrofaal, en dag verbree den jongsten en tollenaars vergeven worden. Een gehetardom wordt toren, den uni-hij overal ver-hij deunt van de ongebroken

leek genaamd oet gehoeven en slag! Ver-keeren — God asterkerk niet rdelijkheid af-aanstellen als bekende figuur te kerk. Maar lie de verzenen erwagen slaat, van den pink-ekt stuk, het-en zij bouwt og een leek wil pinksterkata-bouwend, doch w met leeken-kels van den wagen is van an het nieuwe m-af, doch ge-te, hetwelk is: K. S.

lesch N. T.); het abtelooz burger: 23.

VEN

DE, VI.

eritaatsgelden.

omt „art. 13” prake. Er zal als bepaalde staan. Uit de eelden aan de dvies blijkt al lezer zal haar er iets van. at zou zijn, uit i Gen. Synode Commissie ziet s anders. Naar g van Art. 13 n regeling aan daaraan niet

r accoord van dat de verzor-wen en weezen

geen noodzaak materie uit te Geref. Kerken en regeling is ch wel vrijge-er laatste Sy-we Kerken ge-lijven gebonden gen, totdat zij ering zijn ter-

nde commissie e niemen tegen dikanten drein, die op zeke-

„ambtenaren”, zijn door de Alle nadruk recht van den den plicht der

n zoo nadruk-ld-Holland, te rd, gecoördeld i Art. 13 in-ligheden en in an emeritaats-ens het Zuid-e is er niet al-even groot, en

daarom behoort in den beroepsbrief ook geen stipulatie van een bepaald emeritaatsgeld, volgens dezen gedachtegang. Als dus een emeritus door eigen middelen ruimschoots in eigen onderhoud kan voorzien, is er geen sprake van emeritaats-geld, naar deze zienswijze.

Dezen gedachtegang acht de commissie onjuist. Het woord noodduft in Art. 13 K.O. sluit wel niet uit het behoefte-element, doch het woord beteekent: „levensonderhoud”, (zoo Rutgers in zijn adviezen; H. Bouwman in zijn Kerkrecht; H. H. Kuiper in het rapport van de Gen. Synode van 1927).

Reeds de Synode van Dordrecht 1578 — aldus de commissie — maakte de bepaling, dat „de emeriti niettemin de eer en den naam eens Dienaars behouden, en opdat ze den overigen tijd huns levens eerlijk toebrengen mogen, zoo zullen ze van de Kerken verzorgd worden”. En de Synode van Middelburg: „zoo zal het der gemeente toestaan te bezorgen, dat hun ex bonis publicis zooveel toegeleefd worde, daar op hij de reste zijns levens eerlijk en bequaamelijk door kome”.

Afgezien van het feit, dat de gemeente toegestaan wordt te „bezorgen dat te doen uit de gemeene goederen”, tóch blijft het de plicht der gemeenten te bezorgen, dat zij de rest van hun leven „eerlijk en bequaamelijk” door komen.

Het woord „noodduft” in Art. 13 heeft naar de meening der commissie dezelfde betekenis, als in Art. 11 K.O. Het woord „levensonderhoud”, dat voor dienstdoende predikanten wordt gebruikt.

Emeritaatsgelden zijn volgens Prof. Greijdanus eenvoudig voortzetting van de tractementen, zoodat alles, wat van het ééne geldt, ook op het andere van toepassing is.

De H. Schrift leert immers, dat de dienaar van het Evangelie zal leven, en omdat hij zich gaf voor heel den duur van zijn leven en met alle krachten, behoort hij ook levensonderhoud te ontvangen voor heel den duur van zijn leven.

Het Zuid-Hollandsch rapport zou, logisch doorgevoerd, volgens de meening der commissie ook moeten komen tot den regel, dat iemand, die uit eigen middelen levensonderhoud heeft, geen recht op tractement heeft. Haars inziens doet zulk een regeling het schriftuurlijk recht te niet. Het is niet de vraag of de dienaar het wenscht te ontvangen, maar of het de roeping der Kerk is aan te bieden. Hiermee wordt niet in 't minst ontkend, dat de dienaar verantwoordelijk is voor God, hoe hij zijn vermogen gebruikt, maar dan niet alleen als hij emeritus is, doch ook, als hij nog ten volle dienst doet. Hieruit volgt b. i., dat, als een dienaar nog eenigen dienst kan verrichten in de hem emeriteerende Kerk, b.v. wanneer hij een Zondag het Woord bedient, zulk een dienst niet behoort gehonoreerd te worden. Ook is de commissie van oordeel, dat de berekening van het emeritaatsgeld niet behoort losgemaakt te worden van het tractement. Zij kan niet meegaan met het Zuid-Hollandsch rapport, waarin te lezen staat, dat het emeritaatsgeld niet bepaald worde naar het tractement, maar naar de noodduft der emeriti. Door dat „maar” suggereert dit rapport een tegenstelling, waar geen tegenstelling is. Immers ook tractement beoogt levensonderhoud te geven, evenals emeritaatsgeld.

Het verband met het tractement dacht de commissie zich ook op deze wijze, dat het emeritaats tractement van jaar tot jaar berekend worde naar het gemiddelde tractement, dat de laatste drie jaar door de emeriteerende Kerk werd uitbetaald.

Uitgaande van de gedachte, dat de Kerken in het verleden uitspraak hebben gedaan, wil de commissie toch enkele veranderingen voorstellen. Zij komt tot dit concept:

Regeling inzake de uitvoering van Art. XIII K.O. aanbevolen door de Generale Synode van Utrecht 1905, laatstelijk gewijzigd door de Generale Synode van Groningen 1946.

De Generale Synode besluit aan de Kerken aan te bevelen, dat zij bij de beroeping van een dienaar des Woords de noodige stipulatie maken, niet alleen voor het tractement als dienstdoend predikant, maar ook voor het emeritaats-tractement; en te dien aanzien een regeling vaststellen als waarvan in het volgende een ontwerp wordt aanbevolen;

en in verband daarmee aan de opgave van het tractement als dienstdoend predikant de clausule toevoegen: „emeritaats-tractement c.q. weduwen- en weezengeld wordt toegezegd volgens het ontwerp, dat de Generale Synode van Utrecht in 1905, laatstelijk gewijzigd op die van Groningen 1946, aan de Kerken heeft aanbevolen;

voorts vertrouwt de Synode 1e, dat de Kerken, die tot gunstiger financiële bepalingen in staat zijn, niet zullen blijven staan bij de minimum bedragen, waartoe een ontwerp, dat ook voor minvermogene Kerken bestemd is, zich wel moest bepalen;

2e, dat steeds geval voor geval afzonderlijk zal worden bezien, opdat er gerekend kan worden met

bijzondere omstandigheden, waarin de emeritus verklaarde of zijn gezin verkeerden,

welke bijzondere omstandigheden verhooging van het volgens de aangegeven stipulatie berekende emeritaats-tractement c.q. weduwen- en weezengeld noodzakelijk kunnen maken.

Dit alles echter met dien verstande, dat door geene voor de toekomst vast te stellen regeling kan worden tekort gedaan aan de rechten, die de thans reeds geëmeriteerden c.q. de verzorgde weduwen en weezen door de bepaling van hun emeritaats-tractement c.q. weduwen- en weezengeld reeds verkregen hebben, of aan rechten, die aan eenigen dienaar des Woords reeds zijn toegekend door een formeel besluit aan de Kerk, waaraan hij verbonden is.

Voor den inhoud van bovenbedoelde regeling van het emeritaats-tractement c.q. weduwen- en weezengeld worden door de commissie aan de Kerken de volgende bepalingen aanbevolen:

a. recht op emeritaat heeft de dienaar des Woords, die op wettelijke wijze emeritus verklaard is tegenover de Kerk aan welke hij laatstelijk verbonden was, wanneer de oorzaak van zijn emeritaat gelegen is in zijn ouderdom of in voortdurende ziekte of invaliditeit. Onbekwaamheid door ouderdom doet zich bij den eenen dienaar des Woords op hooger leeftijd voor dan bij den anderen; indien echter voor het constateeren van onbekwaamheid door ouderdom wordt aangevoerd het volbracht hebben van het zeventigste levensjaar zal dit behoudens beroep op de classis als geldend worden aangevaard. In geval van langdurige ziekte of invaliditeit, die hem voor de waarneming van zijn dienst onbekwaam maken, zal het recht op emeritaats-tractement blijven gelden, voor zoolang en in zoverre die onbekwaamheid voortduurt of de emeritus-verklaarde geen anderen werkkring heeft, waaraan een genoegzaam inkomen verbonden is, welk een en ander ter beoordeeling staat van den kerkeraad en de classis, en wanneer die beide hierbij van elkander verschillen of wanneer de emeritus-verklaarde zich door hun uitspraak bezwaard acht, ter beoordeeling staat van de particuliere, eventueel van de Generale Synode. Dit alles echter met dien verstande, dat, wanneer een emeritus predikant ophoudt tot een van de Gereformeerde Kerken te behoren, of onverhoopt door de kerkelijke censuur mocht getroffen worden, de kerkeraad en de classis, eventueel de particuliere of Generale Synode, zullen beslissen of en in hoeverre het recht op emeritaats-tractement zal blijven;

b. het in de vorige bepaling bedoelde emeritaats-tractement wordt van jaar tot jaar berekend naar het gemiddelde tractement, dat in de laatste drie jaren door de Kerk, die emeriteerde, werd uitgekeerd, waarbij behalve het tractement als dienstdoend predikant ook gerekend wordt het genot van pastorie of huishuur, en vrijdom van belasting uit dit tractement voortvloeiende.

Bij genot van pastorie wordt het geldelijk bedrag van dit tractement met 20 % verhoogd tot ten hoogste f 750.— en bij de vergoeding van huishuur en/of vrijdom van belasting met de bedragen, die hiervoor worden uitgekeerd tot ten hoogste f 750.— voor huishuur en f 375.— voor belastingtoelage.

Het emeritaats-tractement niet minder dan drie-vijfden van het hierboven bedoelde inkomen; met dien verstande, dat het in kerken wier predikant een inkomen (berekend als boven) geniet van minder dan f 3500.— gesteld wordt op niet minder dan f 2100.—

Is de oorzaak van het emeritaat gelegen in voortdurende ziekte of invaliditeit, zoo zullen de kerkeraad en de classis, bijgestaan door de deputaten ad art. XLIX K.O. van de particuliere synode hebben te beoordeelen, in verband met den aard en de mate van zijn invaliditeit, het al of niet geschikt zijn om andere werkzaamheden te verrichten en de omstandigheden waarin de emeritus-verklaarde en zijn gezin verkeerden, of het noodzakelijk is, dat bovenbedoeld emeritaats-tractement ten volle wordt uitgekeerd, dan wel, of met een deel daarvan kan worden volstaan, terwijl telken jare door den kerkeraad met advies van de deputaten ad art. XLIX K.O. van de particuliere synode zal zijn te beoordeelen, of in dit emeritaats-tractement, dat wegens voortdurende ziekte of invaliditeit werd toegekend, wijziging dient gebracht te worden.

c. aan de weduwe van een dienaar des Woords wordt weduwengeld toegekend, voor zoolang zij weduwe is, ten bedrage van twee-vijfden van het door haar overleden echtgenoot genoten inkomen (berekend als boven), welk bedrag op niet minder gesteld wordt dan op f 1500.— met dien verstande, dat, als het de weduwe geldt van een dienaar des Woords, die wegens ziekte of invaliditeit geëmeriteerd werd, of die tijdens zijn actieven dienst kwam te overlijden, de kerkeraad en de classis met advies van de deputaten van de particuliere Synode ad art. XLIX K.O. zullen hebben te beoordeelen, in verband met haar leeftijd en de omstandigheden, waarin zij en haar gezin verkeerden, of het noodzakelijk is, dat

dit weduwengeld ten volle wordt uitgekeerd, dan wel of met een deel daarvan kan worden volstaan, terwijl telken jare door den kerkeraad met advies van de deputaten ad art. XLIX K.O. van de particuliere synode zal te beoordeelen zijn, of in het weduwengeld van haar, wier echtgenoot den 70-jarigen leeftijd niet bereikte, wijziging dient gebracht te worden.

Voor het geval een weduwe ophoudt tot een van de gereformeerde kerken te behoren of onverhoopt door kerkelijke censuur mocht getroffen worden, zoo zullen de kerkeraad en de classis, eventueel de particuliere of de generale synode beslissen, of en in hoeverre het recht op weduwengeld zal blijven;

d. ten behoeve van de kinderen van een dienaar des Woords, wordt na diens overlijden voor ieder kind beneden de twintig jaren een jaarlijksche toelage van f 200.— uitgekeerd. Eenzelfde uitkeering geschiedt bij gebleken behoefte ten behoeve van kinderen van een emeritus-verklaarden dienaar des Woords, die den 20-jarigen leeftijd niet hebben bereikt. Of dit bedrag ten opzichte van volle weezen verhoogd dient te worden en ook na den 20-jarigen leeftijd zal worden uitgekeerd, zal ter beoordeeling van den kerkeraad en de classis staan. Dit alles echter met dien verstande dat, wanneer het kind reeds een werkkring vond, waaraan een genoegzaam inkomen verbonden is, of ophoudt tot een van de gereformeerde kerken te behoren, of onverhoopt door kerkelijke censuur mocht worden getroffen, de kerkeraad en de classis, eventueel de particuliere of generale synode zullen beslissen, of en in hoeverre het recht op weezengeld zal blijven.

Bovendien is het den Kerken geboden om de noodige voorzieningen te treffen, dat zij niet voor langeren of korteren tijd in zeer bijzondere mate worden bezwaard of hulpbehoevend worden.

Dit vindt plaats bij de z.g.n. onderlinge steun-regeling.

Deze dient dus niet om een bepaalden emeritus of zijn nabestaanden te helpen, maar de Kerken zelf.

Zij voorkomt in de eerste plaats het onaangename vragen om steun dat het karakter van „bedelen” zou aannemen en de moeite om te beantwoorden de vraag hoe groot die steun moet zijn en vooral hoe die steun bijeen te brengen is.

Verder wordt voor de aldus samenwerkende Kerken in zulk een elkaar gedane toezegging voldoende zekerheid geschapen, dat zij, wanneer zich een cumulatie van verplichtingen zou voordoen, niet op zichzelf zijn aangewezen; bestaat er geen gevaar voor de gevolgen van valutainzinkingen; zijn alle risico's die tot emeriteering of tot verzorging van de nabestaanden van een predikant aanleiding kunnen geven, gedekt, ook dat van de z.g. vroegtijdige ambtsinvaliditeit en beveelt deze onderlinge steun-regeling zich aan, doordat zij zeer doorzichtig is, gemakkelijk te hanteeren, en in de uitvoering aller voordeeligst.

Bij zulk een onderlinge steunregeling moet dan ook niet gesproken worden van een omslag, zooals bij de kosten van het Kerkverband het geval is; bij een omslag wordt een bepaalde som opgelegd, hetgeen hier niet het geval is.

Voor ditmaal genoeg. De commissie heeft nog meer op het hart; misschien kunnen we ook daarvan nog mededeeling doen. Hoe de synode op deze voorstellen zal reageren moeten we afwachten.

De zaak komt nog in bespreking.

K. S.

THEOLOGISCHE HOOGESCHOOL.

Op Woensdag 19 Juni a.s. des middags te 2 uur hoopt Prof. C. Veenhof, benoemd hoogleraar in de ambtelijke vakken zijn inaugureele oratie te houden na installatie door den president-curator, Dr D. v. Dijk. Na beëindiging der inauguratie hoopt de Rector prof. dr K. Schilder met een toespraak de colleges van den cursus 1945/46 te sluiten. De bijeenkomst zal geschieden in de Nieuwe Kerk te Kampen, Broederweg.

Deze mededeeling beoogt, met name de kerkeraden door afvaardiging en verder alle belangstellenden hartelijk uit te nodigen, bedoelde samenkomst bij te wonen. Het spijt ons, dat het niet mogelijk is geweest, den Theologischen Hoogeschooldag terzelfder tijd te houden. Dat zou het bezoeken dezer samenkomst voor velen hebben vergemakkelijkt. De verbouwing evenwel van het pand, dat tot collegegebouw bestemd is, heeft langer geduurd, dan gehoopt was. Niet onmogelijk dat nu de Hoogeschooldag wordt gehouden in September, tegelijk met de ingebruikneming van dit gebouw.

We hopen dat niettemin zeer velen de inauguratie van prof. Veenhof zullen bijwonen. Allen verblijden we ons erover, dat de ongesteldheid van onzen hoogleraar geweken is, en hij de ledige plaats, ontstaan door dat dr K. Dijk aan de Theologische Hoogeschool ontvallen is, kan bezetten. De Januari-

samenkomsten waren zoo bijzonder goed; laat ook deze dag getuige zijn van veler voor de Hoogeschool onmisbare belangstelling en meelevende liefde.

DE DOOFPOT.

Een lezer schreef ons, d.d. 19 Nov. '45, nooit meer iets gehoord te hebben over het preeken van Ds Scheele (Kapelle-Biezeling) in de vrijgemaakte kerk te Axel en vroeg waarom deze zaak in den doofpot gegaan zou zijn. Het antwoord kan men vinden in het voorwoord van de brochure „Eerste- of Tweedehands Gezag”. Daar staat, dat het onrecht in de synodocratische kerken tot zede geworden is. Men bedient geen recht, naar gelijke maatstaf, doch viert hartstochten. De gevallen waarin de één ongestraft doet wat in een ander als schorsingswaardig aangemerkt is, zijn sinds het oogenblik waarop onze lezer (V. te K.) schreef, vermenigvuldigd.

NIEUWE ALTEVEERSCHES SUGGESTIE.

Op verzoek van lezers een enkel woord over de jongste uitlating van Ds Boersma, synodocratisch predikant in Alteveer. Ik doe dat voor dezen keer, hoewel onder opmerking, dat het niet aangaat, altijd te reageren op wat deze dominee zegt. Hij maakt er een hobby van oude knipsels van artikelen van mijn hand te publiceren, te doen alsof ze slaan op de huidige situatie, wat het geval doorgaans niet is, en dan met volkomen verwaarloozing zoowel van het punt-in-kwestie als van hetgeen ik heden ter zake opmerk, zulke knipsels op de tafel der kerk-menschen te leggen. De synodocratische pers, altijd er op uit de punten-in-kwestie te verdoezelen, is er tuk op. Verstandige lezers hebben intusschen allang ontdekt, dat er nog nooit één citaat van mij is aangehaald, waaruit zou blijken, dat ik vroeger de binding (met effect nog wel van tucht) aan de p.m. 16 zinnen van 1942 heb verdedigd. Eveneens ontdekten zij, dat uit Alteveer nimmer is doorgegeven mijn uitspraak over de lichtzinnigheid van het spreken van onderstelde wedergeboorte; toch stamde deze uitspraak uit de periode, waaruit Ds B. citeert, en was ze in brochures van den kerkstrijd naar voren gehaald.

De jongste suggestie uit Alteveer komt in de publicatie van een uitlating van mij, die het afkeurt dat de Chr. Geref. Kerk destijds niet eens prater wilde met de Geref. Kerken over hetgeen scheidde. Ds B. verzuimt er bij te vertellen, dat dit geschreven werd over een vermijden van alle contact; dat ik het was, die ter synode pleitte voor schriftelijk contact met de Chr. Geref. Kerk, hetgeen de Ridderbos-groep niet wilde (of niet durfde); dat van de Chr. Geref. Kerk niemand ooit ons geschorst heeft, hetgeen bli Ds Boersma's pers- en gebedscommunicanten wel het geval is; en dat ook ik het was, die te Groningen benleitte, contact te nemen met Chr. Geref. Kerk (op elke door haar gewenschte manier) en zelfs met de synodocraten, maar met hen dan voorshands schriftelijk en publiek. We zullen nu eens zien of de Ridderbos-groep ditmaal wel wil of durft. En Ds B. moest maar liever eens afwachten, eer hij verder grootmeester blijkt in het verdoezelen van tertia comparationis.

AANVULLING LIJST „PREEKCONSENT”.

In aansluiting aan onze lijst in het nummer van 18 Mei van „de Reformatie” even het volgende:

Op 11 April '46 werd den heer H. J. de Vries, Zuidhorn (Gr.), A 191, door de classisale vergadering van Groningen preekconsent verleend, na een onderzoek, dat geheel conform de genomen Synode-beslissing is. (v.g. verslag van de classisvergadering „Geref. Kerkblad” 18-5-46).

GARNIZOEN AMERSFOORT.

De synode van de Geref. Kerken (onderh. art. 31 K.O.) heeft de garnizoenskerken opgewekt al het mogelijke te doen om met onze jongens, die in militairen dienst zijn opgeroepen, in contact te komen en te blijven.

Om hieraan te kunnen voldoen verzoekt de kerkeraad v. d. Geref. Kerk (art. 31 K.O.) te Amersfoort ALLE kerkeraden van de vrijgemaakte kerken de militaire adressen van hun jongens, die in garnizoen te Amersfoort liggen, te willen medeelen aan: D. K. W. LABREE, Bernulfusstr. 41, Amersfoort.

RECHTERLIJKE BESLISSING.

Naar wij vernemen heeft het gerechtshof Arnhem den in zake het beheer der kerkelijke goederen van synodocratische zijde te Enschede gestelden eisch afgewezen.

„DE TOON”.

Ds Franke besluit zijn reeks artikelen in Gereformerd Kerkblad R'dam over de vervangingsformule aldus:

Van synodocratische zijde wordt meer dan eens gezegd: zit nu niet te schrijven en te schimpen doch zeg nu eens zakelijk wat u tegen den dogmatischen inhoud van deze verklaring van 1946 hebt. — Welnu, ondergetekende heeft in deze artikelen een serieuze poging gedaan de uitspraak, gelijk ze daar ligt, te ontleden en aan de Schrift en Blijdenis te toetsen. En meerderen hebben dat gedaan. Week aan week geeft „De Reformatie” argumenten en andere bladen eveneens. Gaat men nu op die argumenten in? Tot op heden niet. Men klaagt van synodocratische zijde maar over den toon. Ach die toon! De toon dient daar als bliksemalfleider. Dat is het droevige; het vruchteloze van het debat. In verschillende bladen van onzen kant is er b.v. op gewezen, dat de in de uitspraak van '46 aangevoerde teksten niets bewijzen. Maar tot op heden zwijgt men aan synodocratische zijde in alle talen over die teksten. Is dat zwakte? De onmacht om een niet te verdedigen zaak overleed te houden? Lezer en lezeres, oordeelt u zelf maar.

NAAR KAMPEN!

Elders in dit nummer vinden onze lezers een oproep inzake inauguratie prof. Veenhof. We kunnen daaraan toevoegen, dat een predikantenvergadering wordt gehouden aan den avond van den dag der inauguratie en tevens den volgende dag. Laat onze predikanten zich vrijmaken zooveel zij kunnen; de kerkeraden zullen hen gaarne deputeeren naar de inauguratie, en zoo wordt er weinig tijd verloren.

RONDOM DE BESLISSINGEN ONZER SYNODE.

Over het besluit, volgens hetwelk de „verklaring van 1905” niet meer door de kerken voor haar rekening genomen wordt, schrijft Ds B. A. Bos in Kerkblad Den Haag en omstreken:

De Synode heeft deze beslissing genomen geheel los van een eventuele poging om in gesprek te komen met onze Christel. Gereformeerde broeders. Ze was er zich van bewust dat van zulk eventueel mogelijk gesprek een dergelijke beslissing niet mocht worden afhankelijk gesteld, en al zou er nooit van eenige samenspreking sprake kunnen zijn tussen ons en de Chr. Gereformeerden, dan zou toch dit besluit moeten zijn genomen. Maar achteraf mogen we met groote dankbaarheid constateren, dat met het nemen van deze beslissing ook een der onoverkomelijke bezwaren tot samenspreking, die er bij onze Chr. Geref. Broeders bestonden, is weggenomen.

Er was groote eenparigheid op de Synode. Met algemeene stemmen is dit besluit genomen. Niet alsof het zoo gemakkelijk is geweest. De besprekingen hebben zich over twee dagen uitgestrekt. De wijze van formulering was niet eenvoudig, maar in de zaak waren allen het eens.

Wij zijn nu van 1905 af, en ook van 1942. Heel de uitsprakenreeks van 1942, dat maakwerk, dat alleen is geleverd, omdat men de diplomatie der heeren van de V.U. niet wilde verloochenen, heeft thans opgehouden voor ons iets te betekenen. Wij zijn weer onbelast gereformeerd, kunnen de theologische wetenschap haar volle ontwikkeling laten, en weten dat, indien er dwaling mocht opkomen, wij met hetgeen reeds confessioneel vastgelegd is, haar ter dege kunnen signaleren en veroordeelen.

K. S.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

„WAT BEZIET ZE?”

De Barthiaansche theologen, die onlangs tot de Partij van den Arbeid overgingen, gaven van hun meening rekenschap in een brochure, die zij zelf hadden voorzien van den sprekenden titel: „Wat beziet ze?”

Dezelfde vraag, alleen maar niet door de betrokkenen zelf gesteld zou den titel mogen vormen van een geschrift, dat op naam van ds H. v. d. Brink, missionair predikant te Makassar, maar gefinancierd door vele anderen, bij de uitgeverij Kirchner te Amsterdam verscheen onder den titel: „Een Eisch van Recht”, April 1946. Het boekje, 83 bl., ruim gedrukt, gaat over de „brandende kwestie” van wat men ten onrechte noemt „Indonesië”. Ondertitel is: „De koloniale verhouding als vraagstuk getoetst”.

Dat de keuze van dien ondertitel gerechtvaardigd is uit den inhoud, zou ik niet durven zeggen. Maar een beoordeeling ligt niet in mijn voornemen. Alleen maar de publieke vraag: „wat beziet ze?” Ik kan ze ook zóó stellen: „zijn ze daar ginds — d.w.z. onder de promotoren van dit geschrift — de kluts nu helemaal kwijt?”

Wie de promotoren zijn? Allereerst de auteur natuurlijk. Dan dr J. H. Bavinck, zendingshoogleraar, heusch mede in staat tot het uitwerpen van collega's en zoo vanwege theologische meeningen, die men na de uitwerping vervangt door een andere. O zoo precies met de preciezen. Maar voorts — enfin, dat komt straks wel. En vervolgens: dr F. L. Bakker (Djokja.), ds P. H. van Eijk (Solo),

ds W. Fijn van Draat (Bandoeng), ds R. C. Harder (Wageningen) ds A. G. Honig (Wonosobo), ds F. Jonkhof (Malang), ds D. C. Mulder (Djokja), ds C. v. Nes (Magelang), ds R. W. Popma (Magelang), mej. J. C. Schreuder (Zendelingen inheemse vrouwen), ds Soedarno (Poerbolingo), ds J. Verkuy (Batavia), ds J. M. Vlijm (Poerworedjo), ds H. A. Wiersinga (Leiden). Dr Bavinck geeft een goedkeurend woord ter inleiding; de anderen verklaren met een „wij stemmen in...”, dat ze in groote lijnen er van harte mee eens zijn. Enkele zendingspredikanten — zoo lezen we verder — brachten een bedrag bijeen, om een exemplaar „aan al onze Gereformeerde predikanten” te kunnen toezenden. Het is dus een grootscheepsche actie; we hebben hier niet maar een vlugschrift, waarin zich zoo ereis iemand vergaloppeert. We hebben hier de zendingsmensen der synodocratische kerken bijeen, belevens enkele uitwerpers-experts.

Natuurlijk staan er in dit boekje heel wat goede dingen, zoo b.v. dat het „uitkafferen” van inlanders maar een slecht bedrijf, en het exploiteeren van hen maar zonde is. En heel veel andere dingen meer, die ik als jongetje van nauwelijks tien al van den Kamper Knapenverenigingsleider hoorde. En — want wij bedoelen niets denigtrekends — ook heel veel andere nuttige en serieuze dingen.

Maar een eenigszins volledige behandeling van „de koloniale verhouding als vraagstuk” ontbreekt.

En — want hier begint pas ons bloed in beweging te komen — in de groote kwesties van revolutionair dan wel anti-revolutionair is het boekje heeltemal mis. Niet voor niets hebben wij tegenover den heer Schouten onlangs opgemerkt, dat het er maar raar gaat uit zien voor de A. R. partij juist bij de lieden, die tot nu toe graag vooraan daar stonden en in de kerk zoo'n beetje den grand seigneur uithingen in hun hoogkerkelijke kruistochten tegen de als hoogkerkelijkheid door hen aangeziene principiele verdediging der goederen, waarbij de heer Schouten met ons groot geworden is.

We wijzen op enkele punten.

Daar is vooreerst de verbluffende redeneering, die de revolutionaire principieel gelijk geeft, zoodra ze maar succésvol misbruik weet te maken van de „verlegenheid der wettige overheid. Het droeve revolutionair bedrijf der lieden die in Indië misbruik maakten van de oorlogsomstandigheden, wordt hier goedgepraat — zelfs met een bijbeltekst; en prof. Greijdanus moet voor de zooveelste maal dienst doen om den krommen handel der redeneering goed te praten. Weet u wel, waarom de eisch: „eerst herstel van het Nederlandsche gezag”, voordat men met de menschen van ginds gaat praten, niet met Romeinen 13 kan worden verdedigd? Tenminste volgens dit geschrift? Wel, omdat er in de overgangperiode (de Japanners verlagen, den Nederlanders nog niet terug) een „gezagsvacuum” was, een periode, waarin het wettig gezag niet functioneerde kon. Er was op 15 Aug. 1945, toen ook de Japansche macht gevallen was, geen „exousia tetagmenè” (d.w.z. geen „gevestigde macht”, geen gezag, „dat een zekere vastigheid verkregen had”, — en kijk, prof. Greijdanus van Kampen dien we wel schorsen en zoo, maar toch ook graag weer gebruiken als we een of ander opvallend meeninkje van ons moeten aannemelijk maken, zegt immers zelf in zijn commentaar op Rom. 13:1, dat er, wil men de overheid eeren, dan ook een zekere „macht” moet zijn, die „een zekere vastigheid moet verkregen hebben” („tetagmenè”). En nu is de zaak voor elkaar: de Nederlandsche regering was niet bij de hand; het gezag, dat vastigheid verkregen had, was niet aanwezig, en dus moeten we Rom. 13 maar laten rusten, als wij de revolutionaire lieden zien grijpen naar de macht. Breng Sookarno, Sjahir en consorten maar gerust buiten het bereik van den bijbel, en buiten den actieradius van Romeinen 13.

Natuurlijk keert in felte dit goedpraten van een revolutie van het zuiverste water door voormalige anti-revolutionairen-naar-begrip een premie uit aan iedereen, die in tijden van verwarring den boel nog verder in de war schopt en zijn wettige overheid voor voldongen feiten plaatst. Vader en moeder zijn niet thuis? Dan mocht broertje Brutaal wel den haas gaan spelen. Als Mussert nu eens geslaagd was in de dagen van den Duitschen af-tocht? Er was toen op korten afstand geen gezicht op een „geordende” macht met zekere „vastigheden”. Hij had dus wel mogen beginnen? En zou in dat geval vandaag van al die heeren een brevet gekregen hebben van geenszins naar Romeinen 13 te beoordeelen en te straffen?

Waar gaan we toch heen?

Het is toch immers niet waar, dat er in Indië destijds vast gezag was? Het oorlogsreglement liet zien, waar het zijn „vastigheid” bezittend gezag te dien tijd zetelde. Het was in Londen. Het was er, zeer ter dege.

Maar met zulke redeneeringen als hier ten beste

worden g
werkt de
Maar
den suc
dingen to

De zer
haling v
vraag, of
Oosten s
moreele
sociale
op deze
kennen

Voorzo
zending
dit Woer
menschen
nomische
antwoor
vraag zel
af, indier
standi
palen en
„geheel
veeren.

Het bl
te verkon
wegen op

Maar
de concre
viezen, sy
met het

Het is
zoo iets

Daar is
king inza
Doch e
Geheel

„Trouw”
de „Indie
king ontli
binden m
evange
Ds H. v.

Bavinck
de revolut
len, maar
bij de Pro
Christeng
„een zich

„t waar is
te onthou
ons? Zou
„volledig”
als dit zé
tie, die

„t Valt n
teeren va
zegt volg
spreking
het tensa
dan ke
meer een
die geheel
over gez
Wurth de
veilig in
die onwee
classis De
eens zich
mogen, he
wordt he
in dit ge
ning v
Gods ge
hier heel
in de ver

ons dan
„niet in d
van het g
het gez
woorden:
alleen te
is: stuur
formulier
en laat d
gische se
revolutie
op, neem
dat geen
kwestie is
dan deze
kinderen
doen hou
Haagsche
rezen der
propen la
een boekje
van Barke